

Q&A Invest-MRA

24 juni 2019

In het bestuurlijk overleg Economie van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is vorig jaar groen licht gegeven om te starten met de oprichting van Invest-MRA. In mei 2019 is daartoe Marc Muntinga aangetrokken als kwartiermaker voor Invest-MRA. De kwartiermaker en zijn team werken in opdracht van de provincie Noord-Holland, gemeente Amsterdam en de regio Noord-Holland Noord. Bij de uitwerking volgt de kwartiermaker het Routeboek Invest-MRA. Tevens sluiten de kwartiermaker en zijn team nauw aan bij landelijke oprichting van Invest-NL. Het plan is om in het eerste kwartaal van 2020 Invest-MRA te lanceren.

Hieronder treft u bij wijze van Q&A de belangrijkste vragen die tot op heden zijn gesteld in gemeenteraden, provinciale staten en colleges van B&W en Gedeputeerde Staten. De antwoorden op de vragen zijn in veel gevallen gegroepeerd. Het is een levend document, wat wil zeggen dat op enig moment nieuwe vragen toegevoegd of verwijderd kunnen worden en antwoorden aangepast, al naargelang nieuwe informatie of inzichten daarom vragen.

1. Waarom is besloten tot de mogelijke oprichting van Invest-MRA?
2. Wat gaat Invest-MRA doen?
3. Waarom een fonds én business development, in plaats van te kiezen voor één van beide?
4. Voorbeelden van investeringen van het Invest-MRA fonds?
5. Wat betekent het dat het Invest-MRA fonds revolverend is?
6. Wat voor financiering kan Invest-MRA inzetten?
7. Op welke manier zorgt Invest-MRA voor een vliegwiel waarbij overheidsinvesteringen ook private cofinanciering lostrekt?
8. Hoe draagt Invest-MRA bij aan het oplossen van marktfalen?
9. Is Invest-MRA staatssteun proof?
10. Wat is het belang van Invest-MRA voor ondernemers in de MRA en NHN?
11. Waarom is Invest-MRA nodig naast Invest-NL?
12. Hoe wordt Invest-MRA gefinancierd?
13. Kan een gemeente in het fonds tussentijds stoppen met zijn deelname?
14. Hoe hebben gemeenten en provincies invloed op de koers en organisatie van Invest-MRA?
15. Hoe komt de governance van Invest-MRA er uit te zien?
16. Hoe werkt Invest-MRA samen met de partners?
17. Wat is de huidige status van Invest-MRA en hoe ziet het proces eruit?

ANTWOORDEN

1. Waarom is besloten tot de mogelijke oprichting van Invest-MRA?

De maatschappelijke opgaven waar de gemeenten binnen de MRA en NHN voor staan, zijn groot. In een van de lange termijn ambities van de MRA wordt het belang benoemd van zaken als circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie voor onder meer de economische ontwikkeling van de regio. Ook in Noord-Holland Noord spelen deze thema's een belangrijke rol. Zo benadrukt de regio in de verkenning Noord-Holland Noord Circulair het belang van een circulaire benadering voor economische activiteiten. De aanleiding om de mogelijkheid te verkennen om Invest-MRA op te richten is in deze context tweeledig.

I. Inspelen op maatschappelijke opgaven in de MRA en NHN

De aard van die maatschappelijke opgaven rond economie en klimaat is dat ze gemeentegrens-overschrijdend zijn en om samenwerking vragen: tussen overheden onderling, maar ook tussen overheden en private partijen. Om de grote uitdagingen waar we voor staan het hoofd te bieden, zijn de komende jaren miljarden aan investeringen nodig, van publieke én private partijen. Bovendien moeten kennis en expertise van private partijen gecombineerd worden met de visie en lange adem van overheden. In die maatschappelijke opgave vindt Invest-MRA een groot deel van haar grondslag.

II. Benutten van de mogelijkheden van Invest-NL

Een tweede reden voor de mogelijke oprichting van Invest-MRA is de wens om vanuit onze regio's optimaal aansluiting te vinden bij programma's en middelen vanuit het Rijk en de Europese Unie. Ook het Rijk heeft geconstateerd dat samenwerking tussen publieke en private partijen nodig is om de grote transitie van onze tijd aan te jagen. Daarom heeft de Tweede Kamer op 22 mei 2019, middels een unanieme stemming, ingestemd met de oprichting van Invest-NL. Invest-NL gaat met publieke middelen investeren in private initiatieven. Hiervoor stelt het kabinet € 2,5 miljard beschikbaar. Vanwege de economische relevantie van onze regio's voor Nederland en de Europese Unie, is het zaak om te zorgen dat een substantieel deel van hun middelen ook in onze regio's landen.

Invest-NL gaat samenwerken met de regionale organisaties (Regionale Ontwikkelings Maatschappij, ROM) om een continue toestroom van businesscases en goede plannen vanuit de regio op gang te krijgen. De landelijke en regionale werkwijzen worden op elkaar afgestemd voor een zo efficiënt mogelijke werkwijze. De ROM's zorgen voor de aanlevering van businesscases en helpen businesscases die nog niet aan de voorwaarden voldoen om zich te ontwikkelen (business development). Tevens spelen de ROM's een belangrijke rol in het co-financieren.

In Nederland is de MRA de enige regio zonder ROM. Alle andere regio's bereiden zich reeds volop voor op de komst van Invest-NL. Het ontbreken van een regionale organisatie in de MRA maakt het goed afstemmen met Invest-NL lastiger. Hierdoor missen we kansen.

2. Wat gaat Invest-MRA doen?

Invest-MRA gaat bedrijven en consortia van bedrijven in de MRA en NHN ondersteunen bij het ontwikkelen en financieren van nieuwe werkwijzen en nieuwe technologieën in de energietransitie en circulaire economie. In gevallen dat de markt niet bereid is om te investeren (te hoog risico, te laag rendement of te lange terugverdientijd), kan Invest-MRA als investeerder instappen. Invest-MRA doet dit met tickets tussen de € 2,5 miljoen en € 5 miljoen. En indien betrokken als aandeelhouder, dan altijd als minderheidsaandeelhouder. Invest-MRA bestaat uit twee intrinsiek verbonden onderdelen.

- I. Een fonds dat het investeren mogelijk maakt; en
- II. Business development dat bedrijven helpt in het opbouwen van solide (financierbare) businesscases.

I. Invest-MRA fonds

Het is strategisch van belang dat Invest-MRA zelf mee-investeert. Als regio laten we daarmee zien dat we vertrouwen hebben in de bedrijven en bereid zijn om risico te dragen. Hiermee maken we het voor aanvullende private investeerders mogelijk om in te stappen. Maar ook geeft het mogelijkheden aan andere publieke investeerders (Invest-NL, Min EZK, EIB et cetera) om in te stappen, zij vragen vaak om vormen van cofinanciering. Op deze manier trekken we extra private en publieke investeringen in energietransitie en circulaire economie in de regio aan.

Het fonds van Invest-MRA is een investeringsfonds. Er is dus geen sprake van subsidie. Invest-MRA neemt deel en investeert in bedrijven en consortia van bedrijven die cruciaal zijn voor de maatschappelijke opgaven waar we in de regio voor staan. Hierbij kunt u denken aan investeringen in de waterstof-infrastructuur en niet-recyclebare afvalplastics (zie de antwoorden op vraag 5).

De omvang van het Invest-MRA fonds bedraagt € 100 miljoen. Het fonds is revolverend. Dit betekent dat het geïnvesteerde geld uiteindelijk terugkomt naar Invest-MRA, om opnieuw geïnvesteerd te kunnen worden of uitgekeerd te worden aan de eigenaren. De overheden die kapitaal hebben ingebracht zijn eigenaren van het fonds, en daarmee van de waarde van de investeringen.

II. Invest-MRA business development

Naast het fonds krijgt Invest-MRA een organisatie waar business developers werkzaam zijn. Dit zijn sectordeskundigen op het gebied van de (financiering van) energietransitie, nieuwe circulaire markten, innovatie- en scale-up financiering en productontwikkeling en partnerships. Zij gaan aan de slag private partijen uit onze regio's vooruit te helpen. Zij brengen bedrijven bij elkaar in consortia om grote investeringen te doen en helpen hen om business cases te bouwen rondom energietransitie en circulariteit. Deze zijn risicovol, kennen een lange doorlooptijd en zijn noodzakelijk om deze maatschappelijke opgaven in te vullen.

Hoewel business development en het fonds onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, zijn ze niet voorwaardelijk aan elkaar verbonden; ondersteuning vanuit business development is geen voorwaarde om aanspraak te kunnen

maken op investering vanuit het fonds. Net als investeringen uit het fonds, kunnen bedrijven en consortia uit de gehele MRA regio en NHN hier gebruik van maken.

3. Waarom een fonds én business development, in plaats van te kiezen voor één van beide?

Uit nationale en internationale ervaringen is gebleken dat de combinatie van investeren vanuit het fonds én business development de meest effectieve manier is om potentieel kansrijke bedrijfsmatige projecten zich te laten ontwikkelen.

Bedrijven en consortia zijn belangrijke instrumenten om maatschappelijke transitie (energie en circulair) op gang te krijgen en te versnellen. Als de markt dit niet vanzelf doet (marktfalen, zie vraag 10) dan kan Invest-MRA instappen. We zetten dus publieke middelen in voor private investeringen om impact mee te maken, en beleidsdoelstellingen te realiseren (versnelling transitie, CO2 reductie etc). Maar ook om meer investeringen onze kant op te halen: het geeft ons de mogelijkheid om efficiënter en effectiever samen te werken met Invest-NL en de EIB, zodat ze meer in de regio investeren.

Door business development en investeringen te combineren vergroten we de slagingskans van proposities en dekken we risico's af. Juist de combinatie van beide onderdelen, maakt dat optimaal resultaat gehaald kan worden. Daarom kiest Invest-MRA ervoor om beide onderdelen in één organisatie onder te brengen.

4. Voorbeelden van investeringen van het Invest-MRA fonds?

Om voor ondersteuning van Invest-MRA in aanmerking te komen, moeten bedrijfsmatige projecten bijdragen aan de energietransitie, circulaire economie of CO2-reductie.

Een voorbeeld daarvan is het opzetten van een groene waterstof infrastructuur, als alternatief voor fossiele brandstoffen. Er zijn inmiddels veel technieken ontwikkeld op het gebied van groene waterstof. Ondernemingen die veel fossiele brandstof gebruiken in hun bedrijfsprocessen zijn echter terughoudend om over te stappen op groene waterstof. Ze zijn terughoudend omdat aanlevering van groene waterstof niet gegarandeerd kan worden. De infrastructuur daarvoor ontbreekt.

Bedrijven die investeren in de opwekking en infrastructuur van groene waterstof kunnen dit maar beperkt en kleinschalig doen. Reden hiervoor is dat er (nog) geen afname garanties te geven zijn. Hoe weet ik zeker dat mijn groene waterstof langjarig gekocht wordt, zodat ik mijn investering terug kan verdienen? Ontwikkeling start niet omdat er nog niet voldoende gebruik van de groene waterstof is. In dit soort gevallen kan Invest-MRA helpen met business development (partijen bij elkaar brengen) en investeringen.

Een ander voorbeeld zou het omzetten van afval in nieuwe grondstoffen kunnen zijn. Een groot deel van het Nederlandse afvalplastics is bijvoorbeeld nog niet recyclebaar. Op kleine schaal zijn er verschillende pilots om plastics om te zetten in grondstoffen voor nieuwe plastic producten of voor ander productieprocessen. De businesscase voor de opschaling hiervan op industriële schaal ontbreekt. Hierbij kan gedacht worden aan het omzetten van niet recycleerbare afvalplastics in noodzakelijke grondstoffen voor de groene chemische industrie. Voor het organiseren van deze opschaling moeten consortia gebouwd worden en dienen stevige investeringen te worden gedaan.

Een derde voorbeeld is de opkomst van bio-raffinage. Het Nederlandse voedselafval bevat veel waardevolle bouwstoffen (nutriënten). In de praktijk wordt het meeste hiervan verbrand, gestort of gecomposteerd. Er zijn verschillende plannen voor grootschalige bio-raffinage installaties om de nutriënten uit de afvalstroom te halen. De businesscases hiervoor zijn echter complex. Business development en financiële instrumenten van Invest-MRA dragen bij aan de ontwikkeling van dit type businesscases.

Voor dit soort cases geldt: ze leveren een bijdrage aan de versnelling van de transitie, en ze ontwikkelen in een onvoldoende tempo zonder betrokkenheid en extra investeringen.

5. Wat betekent het dat het MRA-Invest fonds revolverend is?

Het fonds Invest-MRA wordt zo ingericht dat het minimaal revolverend moet zijn. Dit betekent dat gemeenten en provincies die deelnemen aan het fonds aan het einde van de fondperiode hun investering terugkrijgen. Een belangrijk voordeel van revolverende fondsen is dat gemeenten hun inleg na afloop van de fondperiode opnieuw

kunnen inzetten ten behoeve van andere doelen. Binnen de fondsp periode kan Invest-MRA eventuele rendementen ook opnieuw inzetten voor de financiering van bedrijfsmatige projecten op het gebied van de energietransitie en de circulaire economie.

6. Wat voor financiering kan Invest-MRA inzetten?

Het financieringsinstrumentarium van Invest-MRA bestaat met name uit garanties, risicodragende leningen en participaties. Dan gaat bij bijvoorbeeld om:

- Lening, met bijvoorbeeld hogere risico's, lagere rente, langere looptijd, achtergesteld karakter of andere vorm van 'zachte lening'
- Garanties: Invest-MRA investeert niet maar staat wel (deels) garant bij private geldverstrekking
- Participatie (aandelen), meestal met een heldere exit-strategie

7. Op welke manier zorgt Invest-MRA voor een vliegwiel waarbij overheids- investeringen ook private cofinanciering lostrekt?

Invest-MRA neemt nooit een meerderheidsbelang in een onderneming of bedrijfsmatig project. Dat betekent dus dat Invest-MRA nooit voor meer dan 50 procent van de financiering verantwoordelijk kan zijn en altijd samen met andere partijen investeert. Gemiddeld neemt Invest-MRA 25 procent van de totale businesscase voor zijn rekening. Elke euro die Invest-MRA investeert, leidt daarom gemiddeld tot drie euro aan investeringen van derden; een directe multiplier van 3. Nadat de opschaling mogelijk gemaakt is door Invest-MRA kan de industriële/commerciële uitrol door private partijen gefinancierd worden. Deze vervolg investering vormt een veelvoud van de investering door Invest-MRA. Daarmee loopt de multiplier veelal op tot 10 tot 20 maal de investering van Invest-MRA.

8. Hoe draagt Invest-MRA bij aan het oplossen van marktfaalen?

Uit landelijke analyses blijkt dat de markt voor het financieren van bedrijfsmatige projecten op het gebied van de circulaire economie en de energietransities niet goed werkt. De onderliggende businesscases kennen relatief hoge risico's, lange(re) terugverdientijden en/of onvoldoende rendement. Dat maakt dat onvoldoende financiering beschikbaar is voor de businesscases die maatschappelijk heel relevant zijn. De oprichting van Invest-NL moet een belangrijke bijdrage leveren aan het wegnemen van dit marktfaalen op landelijk niveau. Marktfaalen wordt door Invest-NL heel concreet gemaakt. Bedrijven moeten bijvoorbeeld aantonen dat marktpartijen minimaal 3x financiering van hun businesscase geweigerd hebben.

Ook in de MRA en NHH zijn er veel projecten die stuiten op onvoldoende mogelijkheden om op de private markt financiering op te halen of om hun bedrijfsmatige project zodanig te ontwikkelen dat ze aanspraak kunnen maken op ondersteuning van Invest-NL. Dit doet zich nadrukkelijk voor bij bedrijfsmatige projecten vanaf € 2 à € 3 mln. Invest-MRA is gericht op het voor een belangrijk deel wegnemen van dit marktfaalen.

9. Is Invest-MRA staatssteun proof?

Invest-MRA wordt zo ingericht dat het voldoet aan alle staatssteun eisen. Daartoe sluit Invest-MRA nauw aan bij de inrichting van Invest-NL. Belangrijk voorwaarden daarvoor zijn de keuze voor een privaatrechtelijke organisatie (bv) op afstand van de overheid én een voldoende 'Rate of Return' (het rendement dat gemaakt wordt over het geïnvesteerde vermogen) dat wordt gewaarborgd middels de revolverendheid van het fonds. Dat deze inrichting staatssteun proof is, is op landelijk niveau ook bevestigd door de Europese Commissie. Op 6 juni heeft de Commissie namelijk steun uitgesproken voor Invest-NL. De Commissie stelt dat Invest-NL een "geschikte en gebalanceerde oplossing is om kleine en middelgrote bedrijven die onder gefinancierd blijven door marktfaalen aan kapitaal te helpen".

10. Wat is het belang van Invest-MRA voor ondernemers in de MRA en NHH?

De business developers en investment managers werken aan bedrijfsmatige projecten die ten goede komen aan de volledige regio's MRA en NHH. Dat wil zeggen dat ondernemers uit elke gemeente een beroep kunnen doen op hun expertise, ook wanneer die gemeente niet deelneemt aan het Invest-MRA fonds.

11. Waarom is Invest-MRA nodig naast Invest-NL?

Ondernemingen kunnen rechtstreeks contact opnemen met Invest-NL. Uit een analyse van het economische ecosysteem blijkt dat het voor veel bedrijven heel moeilijk is om de businesscase op te werken tot een Invest-NL waardige propositie. Hieruit komen twee redenen naar voren waarom Invest-NL nodig is naast Invest-NL:

- In de MRA en NHN is er geen organisatie of instelling die bedrijfsmatige projecten van € 2 à € 3 mln. kan ondersteunen met ontwikkelkracht of financiering. Dat maakt het voor bedrijven in de MRA en NHN veel lastiger om gebruik te maken van de mogelijkheden die Invest-NL biedt aan ondernemingen die bijdragen aan de circulaire economie of de energietransitie. Invest-MRA vult daarmee een gat in het economische ecosysteem dat niet gevuld kan worden door Invest-NL
- In alle andere Nederlandse regio's hebben de gemeenten en provincies een organisatie of instelling die kan optreden als regionale toegang tot Invest-NL. Hiermee vergroten deze organisaties hun kans om optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden die Invest-NL biedt voor hun regio's. Met de oprichting van Invest-MRA vergroten de MRA en NHN de kans om naar rato gebruik te maken van de kansen die Invest-NL biedt.

12. Hoe wordt Invest-MRA gefinancierd?

Het voorstel is om Invest-MRA, net als Invest-NL, op twee manieren te financieren. Voor het uitvoeren van de ontwikkelactiviteiten (business development) krijgt Invest-MRA een meerjarige prestatiesubsidie. Voor de investeringsactiviteiten worden alle gemeenten en provincies in de MRA-regio en NHN uitgenodigd te participeren in het investeringsfonds.

- De ontwikkelactiviteiten van Invest-MRA richten zich op heel de MRA en NHN. Het voorstel is de meerjarige prestatiesubsidie te verstrekken via de MRA. De middelen van het Platform Economie zijn hiervoor een belangrijke bron. Alle leden van de MRA dragen hier op dit moment al naar rato aan bij. Voor Invest-MRA wordt tevens voorzien in een exploitatiebijdrage vanuit Noord-Holland Noord. De meerjarige subsidie is noodzakelijk voor de stabiliteit van Invest-MRA.
- De investeringsactiviteiten richten zich ook op heel de MRA en NHN. Alle gemeenten en provincies in de MRA en NHN worden uitgenodigd te participeren in het daartoe op te richten investeringsfonds. Het fonds moet groeien naar een minimale omvang van € 100 mln. Het voorstel is daartoe te werken met enkele oprichters waaronder de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Andere gemeenten en provincie van de MRA en NHN worden uitgenodigd om hierin mee te doen.

Hiernaast wordt ook gekeken naar onder meer Europese middelen (EIB, EFRO, etc.).

13. Kan een gemeente in het fonds tussentijds stoppen met zijn deelname?

Een gemeente die heeft besloten deel te nemen aan het fonds, kan zich met oog op stabiliteit in de eerste jaren niet terugtrekken. Daarna is dat wel mogelijk, indien een andere aandeelhouder bereid wordt gevonden om de participatie (aandelen) van de gemeente over te nemen.

14. Hoe hebben gemeenten en provincies invloed op de koers en organisatie van Invest-MRA?

15. Hoe komt de governance van Invest-MRA er uit te zien?

De governance van Invest-MRA bouwt voort op de laatste inzichten op landelijk niveau met Invest-NL en vergelijkbare organisatie in andere regio's. Gelet daarop wordt Invest-MRA vormgegeven als besloten vennootschap. De keuze voor een privaatrechtelijke organisatie is verplicht vanuit de staatsteunvereisten. De sturing op Invest-MRA is tweeledig:

- De besloten vennootschap Invest-MRA krijgt aandeelhouders, een raad van commissarissen en een onafhankelijk investeringscomité. Gemeenten en provincies die deelnemen in het fonds kunnen op drie wijzen sturen op de b.v. Invest-MRA. Deelnemende gemeenten en provincies:
 - Worden lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders waar Invest-MRA via de jaarrekening verantwoording aflegt over de uitvoering van de activiteiten;
 - Kunnen de leden van de Raad van Commissarissen benoemen die op hun beurt de directie benoemt en controleert;
 - Kunnen het investeringskader vaststellen waaraan directie en het in te stellen onafhankelijke investeringscomité individuele investeringen moeten beoordelen.
- Via een meerjarige subsidierelatie hebben het MRA-bureau en NHN invloed op de uitvoering van de ontwikkelactiviteiten van Invest-MRA. Daartoe worden meerjarige prestatieafspraken gemaakt. Via de reguliere cyclus van begroting en jaarrekening van het MRA-bureau moeten alle gemeenten en provincies goedkeuring geven aan de bijdrage aan Invest-MRA én legt Invest-MRA verantwoording af op de overeengekomen prestaties.

16. Hoe werkt Invest-MRA samen met de partners?

Invest-MRA werkt intensief samen met andere economische organisaties in de MRA en NHN. In lijn met het routeboek vult Invest-MRA een witte vlek in het economische ecosysteem met business development en een fonds voor projecten vanaf € 2 à € 3 mln. (binnen de circulaire economie en energietransitie). Samen met organisaties zoals de Amsterdam Economic Board, de ontwikkelingsmaatschappij Noord-Holland Noord, het MRA-bureau en anderen, zorgt Invest-MRA voor een compleet pakket van ondersteuning voor bedrijven en ondernemers in de MRA en NHN.

17. Wat is de huidige status van Invest-MRA en hoe ziet het proces eruit?

Het bestuurlijk overleg Economie heeft in mei 2019 de kwartiermaker aangesteld. De opdracht aan de kwartiermaker is om te starten met de voorbereiding van de oprichting van Invest-MRA.

De basis hiervoor vormt het onderzoek uit 2018, uitgevoerd door Muntinga & Company en BMC met de vraag (samengevat): *“Wat is de beste strategie om het groeivermogen en de innovatiekracht van de MRA te versterken, mede door zo optimaal mogelijk aan te sluiten bij Invest-NL?”* De twee rapporten die hiervoor gemaakt zijn, zijn besproken in BO Economie en beschikbaar gesteld voor alle publieke partners in de MRA.

Met het aannemen van de machtigingswet voor Invest-NL heeft ook de Tweede Kamer op 22 mei jl. unaniem steun uitgesproken voor deze werkwijze van Invest-NL. De werkwijze van Invest-MRA is hier nauw op afgestemd. We gaan nu het traject in om voor de definitieve besluitvorming over oprichting van de organisatie (business development en fonds) alle details uit te werken.

In juni en juli 2019 wordt er gesproken met stakeholders. Begin september 2019 is een 60% versie van het ontwerp van Invest-MRA gereed ter bespreking en reactie. In het najaar 2019 wordt dit besproken en aangepast, zodat uiterlijk in het eerste kwartaal van 2020 de documentatie gereed is.